

Lunds Universitet
Mänskliga Rättigheter
Handledare: Maria Ericsson
Höstterminen 2012

Extraordinary Rendition

Hur motiverar man något som är fel?

Shkumbin Makolli

Abstract

George W. Bush declared war on terror after the attacks on 9/11. USA was not going to let the guilty ones go free neither were they going to let the security of their country get breached again. The Extraordinary Rendition program became a part of the war. It had existed before but after the declaration of war on terror Bush decided to use it more than ever before. A few people disappeared for a period of time. Some were never seen again. Some were sent to Guantanamo Bay. The Extraordinary program was run by the Central Intelligence Agency with the objective of retrieving intelligence from people affiliated with terrorist groups. The way to do it was to abduct the suspected terrorist from a country anywhere in the world and send him to another where he could be interrogated, usually with torture. No judicial review, no attorney to oversee the suspect's case, not even his own family knew where he was or what had happened. The suspected terrorist could be held in custody for years without any legitimate reason. He was there because someone "thought" he might be a terrorist.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.4.2 Army Field Manual 2-22.3	8
2. Teori	8
2.1 Universalitetsprincipen	8
2.2 Politisk realism	8
3. Rendition och Extraordinary Rendition	10
3.1 Rendition	10
3.2 Extraordinary Rendition	11
4. Presentation av fall.....	13
4.1 Maher Arar	13
4.2 Khaled El-Masri.....	13
4.3 Al-Nashiri.....	14
4.4 Agiza	14
5. Hur kränks Mänskliga Rättigheterna för Extraordinary Rendition offer?	16
5.1 Rätten till Frihet.....	16
5.2 Förbudet att Tortera.....	16
5.2.1 Allmänna förklaringen	16
5.2.2 IKMPR	17
5.2.3 Tortyrkoventionen.....	18
5.3 Rätt till rättegång och rättsligt ombud	19
6. Motivering från USA:s ledning.....	21
6.1 Condoleezza Rice.....	21
6.2 George W. Bush.....	22
6.3 Barack Obama	23
7. Analys.....	24
7.1 Condoleezza Rice tal.....	24
7.2 George W. Bush.....	25
7.3 Obama – Förändringar över tid?	26
8. Slutsats och diskussion.....	28
Källförteckning	30

Förkortningar

GK   Genèvekonventionerna

IKMPR   Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter

1. Inledning

11 september, 2001 attackerades civila och militära platser i USA av terrorister. Den 20 september 2001 talade George W. Bush inför den amerikanska kongressen och förklarade att USA måste agera mot de globala terroristgrupperna och USA ska inte ge upp tills alla terroristgrupper har funnits och besegrats. Tre veckor senare gick amerikanska trupper in i Afghanistan.¹

Kriget har fått mycket kritik. Bland annat från Amnesty International som anser att terroristbekämpning har rättfärdigat frihetsberövanden och tortyr. Enligt Amnesty International har USA i kriget mot terrorismen nekat människor mänskliga rättigheter genom att neka att bland andra Genèvekonventionerna och Allmänna Förklaringen gäller.²

Mänskliga rättighets kränkningar i Extraordinary Renditions programmet har uppmärksammats av bland andra organisationen ACLU. I en rapport av ACLU visar organisationen hur USA rättfärdigade och omdefinierade tortyr i ett lagförslag Detainee Treatment Act som antogs 2005. ACLU menar att vid Bushs undertecknande av den skrev presidenten han hade rätt att auktorisera olagliga handlingar som bröt DTA. Förslaget var menat för att utvidga förbudet mot tortyr till att gälla alla misstänkta personer oavsett nationalitet eller platsen de befinner sig på.³

I min uppsats kommer jag bland annat beskriva hur mänskliga rättigheterna kränks i Extraordinary Rendition fall men huvudfrågan är hur motiverar den amerikanska regeringen programmet? Specifikt har jag valt att använda två teorier, Universalismen och Politisk Realism. Vika jag beskriver mer utförligt i nästa kapitel.

Inspirationen att skriva om Extraordinary Rendition programmet kom efter att jag sett två filmer som handlar om just Extraordinary Rendition. Den ena filmen är en dokumentärfilm som "Taxi to the Dark Side" och den andra filmen har många liknelser med Maher Arars fall som jag beskriver i denna uppsats, denna film heter "Rendition".

1.1 Syfte och Frågeställning

USA vill främja mänskliga rättigheter men samtidigt föra krig för nationell säkerhet. En del av kriget är att förhindra fler terrorist attacker. Extraordinary Rendition programmet är ett sätt för USA att göra det. Men med Extraordinary Rendition kränker man flera folkrättsliga förbud och mänskliga rättigheter enligt FN konventioner. Därför dyker frågorna upp, vad är egentligen viktigast? Mänskliga rättigheter eller nationell säkerhet? Mänskliga rättigheter är universella, alltså gäller de överallt och alla. Men USA har under flera år försökt legitimera sina handlingar som kränker förbud och rättigheter genom att hävda att förbuden och rättigheterna inte gäller vissa människor och att det är för nationell säkerhet. Syftet med uppsatsen är att se hur USA motiverar Extraordinary Rendition utifrån ett universalistiskt och

---

¹ "Declaration of War on Terrorism." Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online Academic Edition. Encyclopædia Britannica Inc., 2012. Web. 17 Aug. 2012.

² Amnesty Internationals hemsida, Terrorismbekämpning rättfärdigade plötsligt tortyr, <<http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/tortyr-och-rattssakerhet/kriget-mot-terrorismen/>>, senast besökt 17 august 2012.

³ American Civil Liberties Union, Enduring Abuse: Torture and Cruel Treatment by the United States at Home and Abroad, April 2006, s. 17-18.

politisk realism perspektiv. Trots grova kränkningar av mänskliga rättigheter fortsatte programmet.

- Hur kränks Mänskliga Rättigheterna för "Extraordinary Rendition" offer?
- Hur motiveras "Extraordinary Rendition" programmet och mer specifikt: Hur försvaras och hur kan dessa åsikter och argument sägas vara universella eller politik realistiska?
- Har motiveringen ändrats med tiden? Alltså har det något förändrats efter att Barack Obama blev president?

1.2 Metod och Material

Jag börjar med att beskriva Extraordinary Rendition programmet. Sedan har jag tagit med några konkreta fall som ingick i Extraordinary Rendition programmet för att ge en bättre bild av hur det kan se ut i verkligheten. Sedan följer en studie för att visa hur mänskliga rättigheter kränkts genom Extraordinary Rendition programmet. Studien baseras på fallen som presenteras innan där främst den amerikanska regeringen är inblandat men även andra regeringar däribland Sveriges regering. Slutligen beskriver jag och analyserar den amerikanska regeringens motivering till Extraordinary Rendition programmet trots att det kränker vissa mänskliga rättigheter.

Uppsatsen är en analys av hur den amerikanska ledningen motiverar Extraordinary Rendition programmet utifrån universalistiska och politisk realism perspektiv. Primär källorna som behandlar den amerikanska ledningens motivering utgörs av ett tal av Condoleezza Rice, en presskonferens av George W. Bush och en exekutiv order av Barack Obama.

Efter att några europeiska länder samt EU begärde att den amerikanska regeringen skulle klargöra om CIA hade landat flygplan som ingick i Extraordinary Rendition programmet i europeiska länder. Innan Rice skulle åka till Europa för ett möte med NATO ländernas utrikesministrar svarade hon i en presskonferens på frågan.

Jag valde detta tal eftersom Condoleezza Rice var utrikesminister i Bush administrationen och talade direkt om Extraordinary Rendition programmet.

Motiveringen av Bush hämtade jag från annexet till en periodisk rapport till FN:s Tortyrkommitté. I den fanns ett stycke som Bush själv hade uttryckt om tortyr. Sedan har jag ett argument från USA om artikel 2 från Internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (IKMPR). Detta argument kommer direkt från den amerikanska regeringens hemsida. FN:s svar till detta dokument kommer från en rapport av FN:s Mänskliga Rättighetskommitté. Jag har även en del från en av Bushs presskonferenser där Bush får en fråga från en journalist angående Extraordinary Rendition programmet.

Obamas motivering har jag hämtat från en av de första exekutiva ordrar han skrev under efter att ha tagit posten som president. Med detta ska jag försöka svara på min tredje och sista frågeställning.

Som sekundärmaterial till teorierna om universalism och politisk realism använder jag boken *International Human Rights and Humanitarian Law* av Rene Provost och boken *World Politics in the 21st Century* av W. Raymond Duncan, Barbara Jancar-Webster och Bob Switky.

För att ge en tydlig inblick i vad och vilka skillnader det finns mellan vanlig Rendition och Extraordinary Rendition har jag valt att använda tre artiklar om just Rendition och Extraordinary Rendition.

Första artikeln heter "What's so extraordinary about rendition?" skriven av James D. Boys. Boys introducerar termen rendition och beskriver historien bakom termen och hur Extraordinary Rendition kom att bli. Den andra heter "Extraordinary Rendition and the law of war" som är skriven av Ingrid Detter Frankopan. Hon jämför de olika sorterna av rendition som hon menar är: Utlämning, utvisning och extraordinary rendition.

Den tredje och sista artikeln heter ”Extraordinary Rendition: The price of secrecy” och är skriven av Louis Fisher. Fisher börjar med att beskriva de olika formerna av utlämning av misstänkta eller dömda personer. Fisher beskriver även olika Extraordinary Rendition fall och kritiken mot programmet.

För kapitlet om de fyra fallen använder jag en organisation som heter Open Society Foundations. Det är en organisation som hjälper människor med bland annat rättstvister. Organisationen grundades av George Soros 1984. I början var det för att hjälpa stater att avskaffa kommunismen i sin stat. Nu består organisationen av flera stiftelser som hjälper människor i över 70 länder med olika saker.⁴ Jag använde mig av deras ansökningar om rättstvister angående Extraordinary Rendition som skickades till Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter. För kapitlet om hur mänskliga rättigheter kränks i Extraordinary Rendition fall har jag använt mig av Tortyrkonventionen, IKMPR och Allmänna Förklaringen. Jag har endast valt relevanta artiklar som kan tillämpas i de fall där de kränkts. Jag har även använt mig av artikeln *Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis* som är skriven av Professorn David Weissbrodt och Amy Bergquist. Denna artikel använde jag för att styrka mina argument om hur och varför Extraordinary Rendition bryter flera deklARATIONER och konventioner.

1.3 Avgränsningar

Jag har valt att begränsa mig till huvudaktören för Extraordinary Rendition programmet som är den amerikanska regeringen. Men jag har även lite om Sverige eftersom de var inblandade i programmet. Jag har försökt hitta så olika fall så möjligt. Sedan har jag valt att begränsa tiden till början av kriget mot terrorismen till 2011. Med kriget mot terrorismen blev Extraordinary Rendition programmet ett mer använt medel i kriget.

1.4 Begreppsförklaring

1.4.1 Folkrätten

Historiskt folkrätten har blivit kritiserad av världens främsta jurister. Kritiker ifrågasatte existensen av regler mellan stater och även om de fanns så ifrågasattes effektiviteten att kontrollera stater och andra internationella organisationer. Fortfarande kan man uppfatta som att folkrätten har misslyckats skydda de svaga från de starka. Ingen lag är perfekt. Folkrätten har varit framgångsrik och misslyckats. Men det är fortfarande en lag.⁵ Bara för att vissa stater väljer att kränka internationella regler betyder det inte att folkrätten har tappat sin legitimitet. Folkrätten består av regler och principer som reglerar relationerna mellan suveräna stater. Förutom stater reglerar folkrätten även relationerna mellan staten och individer.⁶ Dock så är det fel att anse att folkrätten styr och kontrollerar stater.

---

⁴ Open Society Foundation beskriver själva sin verksamhet på hemsidan: <<http://www.soros.org/about>>, senast besökt 04 Januari 2013.

⁵ Dixon, Martin, Textbook on International Law, s. 1-2.

⁶ Ibid., s. 3.

1.4.2 Army Field Manual 2-22.3

Det är en handbok för som förser vägledning för hur man ska samla in underrättelseinformation. Manualen ska stämma överens med Detainee Treatment Act (DTA) men de enda förhörsmetoderna som tillåts ska stämma överens med Army Field Manual. Några metoder i den här manualen kräver att de blir godkända av en högre rankad person. Den ger vägledning till de som arbetar med att samla in underrättelseinformationen, chefer och annan personal som är inblandade i planeringen och utförandet av att samla in underrättelseinformation. Manualen är för att vägleda armen men också till personer anställda hos försvarsdepartementet. De som samlar in underrättelseinformationen måste följa nationella lagar samt Genèvekonventionerna och DTA. Manualen definierar legala kombattanter och illegala kombattanter.⁷

2. Teori

2.1 Universalitetsprincipen

I sedvanerätt såväl som vanlig rätt är beviljandet av rättigheter universellt. Det vill säga att rättigheter blir beviljade till alla. Även till dem som inte är medborgare av en stat. Alltså har individer rätt till rättigheter utan att vara kopplade till en stat. Rene Provost menar att det finns undantag till vem som kan njuta av mänskliga rättigheter även om de är universella. Undantag från vissa rättigheter eller så har vissa individer speciella tilläggsrättigheter. Som exempel nämner Provost rättigheten att gå in i sitt land, rösta i sitt eget lands demokratiska val, rätten att inte utvisas från sitt eget land, dessa rättigheter beviljas endast till medborgare av en stat, förbud mot att massutvisa utlännningar och minoritetsrättigheter, är förbud och rättigheter som bara gäller speciella grupper.⁸

2.2 Politisk realism

”The international system is composed of states and other entities whose primary interest is to survive and thrive in an anarchic jungle whose competing actors are constrained by no higher authority.” Så skriver W. Raymond Duncan om politisk realism. Han menar också att statens viktigaste intresse är att använda sin makt för att göra det man vill medan man begränsar andra staters makt som skulle kunna förhindra statens intressen.⁹

Inom politisk realism sätts staten i centrum. Det är den viktigaste enheten. Allt ska göras för att skydda staten och dess makt. Ända sen de grekiska krigen mellan Aten och Sparta på 500-talet f.kr kan spåra politisk realism. I ett möte med Atens församling diskuterar man ödet för en rebell koloni.

---

⁷ United States Headquarters, Department of the Army, Human Intelligence Collector Operations, Field Manual FM 2-22.3 (FM 34-52), 6 September 2006, s. vi-viii.

⁸ Provost, Rene, International Human Rights and Humanitarian Law, s. 24-26.

⁹ Duncan, W. Raymond, Jancar-Webster, Barbara & Switky, Bob, World Politics in the 21st Century, s. 36.

Atens härskare, Cleon, framförde argument som var baserade på politisk realism. Han ville att man skulle bestraffa rebellerna. Duncan har tolkat Cleons argument som om Cleon ville hämnas på rebellerna.

Han ser likheter med Cleons argument och andra liknande har använts genom historien för att legitimera användning av våld. Den italienske författaren och politikern, Machiavelli, skrev i sin bok *Fursten* på 1500-talet om att politik bör skiljas från etiken. Politiken handlade bara om att ta och behålla makten. Duncan tar även upp mer modern politisk realism och det som kom att kallas för realpolitik. Otto von Bismarck en preussisk premiärminister på slutet av 1800-talet myntade termen realpolitik. Von Bismarck var stödde maktbalans principen men och därför byggde han upp Tysklands militär för att konkurrera med Storbritanniens överlägsenhet.¹⁰

För USA har en annan realist haft störst inverkan på politiken där. Hans Morgenthau var en ledande realist efter andra världskriget. Han menade att människor inte kommer till världen som goda. De är kapabla att göra gott och ont men viljan att ta makten och behålla den är medfödd och instinktiv. Därför är krig oundvikliga menade Morgenthau.¹¹

Duncan menar att dagens realister betonar utrikespolitiken mer än inrikespolitiken. Staten är den stora enheten inom den internationella arenan. Stater verkar på en internationell scen där anarki regerar. Dagens realister menar att det inte finns någon högre makt för att begränsa staters beteenden därför kämpar stater att utvidga sin makt och prestige på bekostnad av andra svagare stater.¹²

Realister menar att människor och världen som vi lever i är inte perfekt. Stater kämpar ständigt för mer makt. Duncan menar även att realister ofta sätter national säkerhet och en stark militär före internationellt samarbete.¹³

---

¹⁰ Duncan, W. Raymond, Jancar-Webster, Barbara & Switky, Bob, *World Politics in the 21st Century*, s. 37-38.

¹¹ *Ibid.*, s. 38.

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*, s. 39.

3. Rendition och Extraordinary Rendition

Vad är egentligen skillnaden mellan vanlig Rendition och det som kallas för Extraordinary Rendition? I följande kapitel förklarar jag skillnaderna och vad som menas med Extraordinary Rendition.

3.1 Rendition

Att utlämna och avvisa människor från ett land till ett annat är inte något nytt. Ända sedan 1800-talet har andra nationer utlämnat kriminella personer till USA för att sättas inför en rättegång.¹⁴ Vanlig rendition kallas den sort av utlämning av kriminella personer menar Ingrid Detter Frankopan. Till skillnad från förr är det mer vanligt idag att stater inom USA utlämnar fångar eller kriminella personer mellan varandra. Andra länder är alltså inte inblandade i detta.¹⁵

Frankopan menar att det finns olika typer av rendition, avvisning och utlämning. Dessa är de två lagliga typerna och de innebär att man utvisar eller skickar en person för att ställas inför rätta i en annan jurisdiktion. Avvisning innebär utvisning av en person som man inte vill ha i sin stat. Vanligtvis utvisas en person efter att ha tjänat sitt straff i ett land som inte är dennes egna eller efter att en domstol i ett annat land har dömt denne person. En person som lagligen befinner sig i ett land kan inte utvisas om inte en domstol eller någon annan statlig myndighet beslutar att utvisa personen.¹⁶

Utlämining regleras av internationella överenskommelser. Vanligtvis överförs en person till sitt hemland eller till ett land där han begått ett brott. Personen som överförs till sitt hemland eller till det land där han begått brott ställs inför rätta där. I utlämningar till andra länder är det förbjudet att utlämna en person till ett land som troligen kommer att tortera eller straffa personen med dödstraff.¹⁷

Louis Fisher menar att rendition som är samma sak som utlämning men på senare tid har det fått en annan mening. Fisher menar att det meningen med rednitions ändrades till att gälla kidnappningar av personer som skulle sättas inför rätta i en annan jurisdiktion.¹⁸

Extraordinary Rendition skiljer sig från dessa genom att man använder andra metoder och syftet med utlämningen eller utvisningen är inte för att bringa en person till rätta.

J.D Boys menar att Extraordinary Rendition började med Clinton Administrationen. Man ville hitta nya sätt att gripa personer runt om i världen och de nationella regleringarna räckte inte. Det var början till att outsourca tortyr.¹⁹

Extraordinary Rendition var inte så väl känt under Clinton administrationen utan blev mer välkänt när George W. Bush tog över makten. Boys säger att Bush gav C.I.A tillåtelse att

---

¹⁴ Boys, J.D., 2011. What's so extraordinary about rendition?. *The International Journal of Human Rights*, Vol, 15. No, 4. s. 590.

¹⁵ Detter Frankopan, I., 2008. Extraordinary Rendition and the Law of War. *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*, 33. 657-689.

¹⁶ Ibid., s. 659.

¹⁷ Ibid., s. 659.

¹⁸ Fisher, L., 2008. The price of secrecy. *American University Law Review*, 57:1405, 1406-1451.

¹⁹ Boys, J.D., 2011. What's so extraordinary about rendition?. *The International Journal of Human Rights*, Vol, 15. No, 4. s. 593.

fånga, döda och fängsla Al-Qaida medlemmar som befann sig var som helst på jorden. Innan Bush administrationen fångade man misstänkta terrorister för att sedan skicka de till en tredje part som kunde ställa de inför rätta. Under Bush administrationen fångatog man misstänkta terrorister och skickade de till ett annat land men den här gången inte för att sättas inför rätta utan för att förhöra de misstänkta terroristerna.²⁰

I vanlig rendition som vid utlämning av en persona lämnas denne person till sitt hemland eller till ett land där han begått ett brott. I Extraordinary Rendition har personen oftast ingen koppling med det land han skickas till.²¹ Fisher menar att rendition är lagligt men att Extraordinary Rendition inte är lagligt på grund av hur man hanterar fall.²²

3.2 Extraordinary Rendition

Central Intelligence Agency (CIA) har under årtal olagligt förflyttat misstänkta terrorister runt om i världen, främst till stater som är kända för sina hårda och olagliga förhörsmetoder.²³ Efter att ha anlänt vid destinationen försvinner de misstänkta. De skickas till så kallade "Black Sites" som är hemliga fångelser. Inte alla fångar försvinner men de som gör det registreras inte som fångar och därför kan till exempel organisationer som Röda Korset inte övervaka fångarna. Den amerikanska regeringen ansåg att de som stöder och är medlemmar i Al-Qaida och som inte är i någon stats militär kan inte skyddas av Genèvekonventionerna. På så sätt får de inte ha någon kontakt med omvärlden och ingen kan kontakta de, om inte någon anhörig eller staten där den misstänkte är medborgare i uppmärksammar fallet och försöker ta kontakt. De flesta misstänkta terrorister skickas till Egypten, Marocko, Syrien eller Jordanien. Dessa stater är kända för kränkningar av mänskliga rättigheter och för användning av tortyr.²⁴

I början var det ett program för att tillfångata internationellt kriminella terrorister som var efterlysta. Usama Bin Laden var redan efterlyst 1998 för ett bombattentat på World Trade Center. Men det dök upp problem. Enligt Jane Mayer ville inte CIA hålla legitima rättegångar på amerikansk mark för misstänkta terrorister. Skälet var att man inte ville avslöja sina källor och metoder. Andra stater kunde också vägra att lägga fram bevis eller vittna på grund av rädsla för att deras hemliga samarbete skulle avslöjas. Detta ledde till frustration. USA visste var de misstänkta terroristerna var men hade inte någon plats att förhöra de. Vilket ledde till att man började samarbeta med andra stater som var villiga att låta USA hålla hemliga fångelser på deras territorium. Man valde Egypten som var den andra största biståndsmottagaren och som hade en säkerhets polis som var kända för deras brutalitet. 1995 var början på det första rendition fallet. Talaat Fouad Qassem var efterlyst i Egypten och

---

²⁰ Boys, J.D., 2011. What's so extraordinary about rendition?. *The International Journal of Human Rights*, Vol, 15. No, 4. s. 594.

²¹ Deter Frankopan, I., 2008. Extraordinary Rendition and the Law of War. *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*, 33. s. 662.

²² Fisher, L., 2008. The price of secrecy. *American University Law Review*, 57:1405, 1406-1451.

²³ Bergen, P & Tiedemann, K., 2008. Disappearing Acts: Rendition by Numbers. *New America Foundation*. <http://www.newamerica.net/publications/articles/2008/disappearing_act_rendition_numbers_6844>, Senast besökt 4 Januari 2013.

²⁴ Mayer, J., 'Outsourcing Torture', *The New Yorker*, 8 Februari 2005. <<http://www.commondreams.org/headlines05/0208-13.htm>> Senast besökt 4 Januari 2013.

dömd till döden i sin frånvaro. CIA kidnappade honom i Kroatien och ombord ett skepp i Adriatiska havet förhöordes Qassem innan han fördes till Egypten där han försvann.²⁵

Efter attackerna på World Trade Center 11 september, 2001 har det som kallas för ”Extraordinary Renditions” utvidgat och brotten ökat både i antal och de har blivit grövre. Efter attackerna började CIA gripa personer som inte var efterlysta och ibland helt oskyldiga personer. Många av dem som gripits har aldrig blivit åtalade för något och några har inte ens släppts utan skickats till fängelser som är kontrollerade av USA till exempel Guantanamo Bay.²⁶ Trots att USA har ratificerat Tortyrkonventionen²⁷ och kongressen antog en lagstiftning 1998 som liknar det Tortyrkonventionens artikel 3 stadgar²⁸ ändå pågår CIA:s program med att förflytta misstänkta terrorister till stater som torterar.

Detta på grund av att Bush administrationen ansåg att det var viktigt att skydda sig mot såna terrorister som inte är medborgare i någon stat. Bush administrationen ansåg att det var viktigt att snabbt få information från misstänkta terrorister för att skydda civila amerikaner.²⁹

Frankopan menar att Extraordinary Rendition inte är olagligt i sig men om tortyr ingår i programmet blir det olagligt. Hon menar att Extraordinary Rendition är acceptabelt om länder kommer överens om förflyttandet av en gripen person till ett annat land för att förhöras. Detta anser Frankopan att man kan göra utan utlämningsavtal i fall där det är bättre att förhöra en person i ett annat land. Hon menar även att Extraordinary Rendition inte borde vara en term för en utlämning där tortyr är inkluderat utan det borde istället kallas för att ”outsourca” tortyr.³⁰

---

²⁵ Mayer, J., ‘Outsourcing Torture’, *The New Yorker*, 8 Februari 2005.

<<http://www.commondreams.org/headlines05/0208-13.htm>> Senast besökt 4 Januari 2013.

²⁶ Ibid.

²⁷ FN:s Traktat Samling, Lista med Signaturer och Ratificeringar av Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig, eller förnedrande behandling eller bestraffning.

<http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-9&chapter=4&lang=en> Senast besökt 4 Januari 2013

²⁸ Public Law 105-277. 21 Oktober 1998. S. 822.

<<https://bulk.resource.org/gpo.gov/laws/105/publ277.105.pdf>> Senast besökt 4 Januari 2013

²⁹ George W. Bush Presskonferens. 16 Mars 2005.

<<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2005/03/20050316-3.html>> Senast besökt 4 Januari 2013

³⁰ Dettter Frankopan, I., 2008. Extraordinary Rendition and the Law of War. *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*, 33. s. 663-664

4. Presentation av fall

Här presenterar jag en del fall som ska ge en bild av hur Extraordinary Rendition programmet utförs i verkligheten. Jag har försökt variera så mycket som det går. Variation med nationaliteter, inblandade stater, nationer och tid.

4.1 Maher Arar

En kanadensisk medborgare som var född i Syrien. Efter en semester i Tunisien återvände han hem med en mellanlandning i New Yorks John F. Kennedy flygplats. Han greps på flygplatsen för att han var en misstänkt terrorist i USA. Han hölls gripen i 13 dagar och förhördes om en annan misstänkt terrorist. Handfängsel sattes på Arar och hans ben kedjades sedan fördes han till ett privatflygplan, utan att ha blivit åtalad för något. Planet tog Arar till Washington och till ett antal andra platser i USA sedan till Rom och till Jordanien. Från Jordanien fördes han till Syrien där han blev förhörd och torterad. Ett år efter att Arar hade gripits släpptes han utan att ha åtalats för något.³¹

Den syriska ambassadören i Washington uppgav att man inte hade hittat några kopplingar mellan Arar och terrorism. Arar hade gripits och förts till Syrien för förhör av den amerikanska regeringen genom ett hemligt program som man kallade för Extraordinary Renditions.³²

4.2 Khaled El-Masri

En tysk medborgare som är född i Libanon var på väg till Makedonien från sitt hem i Tyskland den 31 december 2003. Vid den Makedonska gränsen blev El-Masri gripen av Makedonsk polis och de tog hans pass och höll kvar honom under flera timmar. Polisen överförde honom till ett hotell i Makedonien där man höll honom fängslad i 23 dagar. Han blev förhörd flera gånger och blev tillsagd att erkänna att han var en Al-Qaida medlem. Han fick inte heller kontakta någon utanför.³³

Den 23 januari 2004 satte några män handfängsel och en ögonbindel på El-Masri. Sedan kördes han till Skopje flygplats. Efter att ha anlänt vid flygplatsen blev ledd in till en byggnad där han blev slagen.

Hans kläder avlägsnades, hans armar och ben kedjades till ett bälte som hade satts på honom, hörselkåpor och en ögonbindel sattes på honom för att han inte skulle höra eller se något. El-Masri fördes senare till ett flygplan där han blev fastbunden och injekterad med något som gjorde honom nästan medvetslös. Han fördes till Afghanistan.³⁴

---

³¹ Mayer, J., 'Outsourcing Torture', *The New Yorker*, 8 Februari 2005. <<http://www.commondreams.org/headlines05/0208-13.htm>> Senast besökt 4 Januari 2013.

³² Ibid.

³³ Rättstvist: El-Masri mot Makedonien. <<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/el-masri-v-macedonia>> Senast besökt 4 Januari 2013.

³⁴ Ibid.

Männen som förde El-Masri från hotellet till flygplatsen och sedan misshandlade honom innan de förde honom till flygplanet var amerikanska CIA agenter. De var med i en så kallad ”black renditions” grupp i USA:s ”Extraordinary Renditions” program.³⁵

I Afghanistan blev han torterad och förhörd. Han blev aldrig åtalad för något och han fick aldrig företrädas i en domstol. 28 maj 2004 släpptes El-Masri på fri fot. Han blev aldrig åtalad för något.³⁶

4.3 Al-Nashiri

Abd al-Rahim Hussayn Muhammed Al-Nashiri blev fångatagen i Dubai oktober 2002 och häktades av CIA. Av CIA fördes han till ett hemligt CIA fängelse som kallas ”Salt Pit” i Afghanistan sedan till ett annat fängelse i Bangkok.

Där blev han torterad genom skendränkning. Den 5 december 2002 fördes Al-Nashiri till ett annat hemligt fängelse men den här gången i Europa och ett EU land, Polen.³⁷

I Polen blev han utsatt för fortsatt tortyr. 6 juni, 2003 hjälpte Den polska regeringen USA att flyga Al-Nashiri ut ur Polen. Hela tiden hade Den polska regeringen kännedom om vad som hände Al-Nashiri dessutom visste de att det fanns en risk att Al-Nashiri skulle utsättas för tortyr om han lämnade Polen. Efter att ha flyttats från Polen blev Al-Nashiri fortsatt isolerad från omvärlden på olika platser.

I september 2006 erkände USA att Al-Nashiri hade hållits fången runt om i världen och nu hade han flyttats till Guantanamo Bay.³⁸ 20 april, 2011 åtalades Al-Nashiri för ett par attacker på två fartyg. Al-Nashiri kommer att sättas inför en militär domstol.³⁹

4.4 Agiza

23 september, 2000 anlände Agiza till Sverige och sökte asyl. I hans ansökan angav han att han hade blivit dömd till livstid i hans frånvaro för terrorism inblandning och om han återvände eller sändes tillbaka till Egypten skulle han bli avrättad. Under 2001 utförde Immigrationsverket en utredning om Agiza och sökte Säpos åsikt om fallet. Säpo förhöorde Agiza och utredde själva fallet. Säpo kom till slutsatsen att Agiza hade en ledande position i en terrorist organisation. På grund av detta ville Immigrationsverket ha regeringens åsikt om fallet. 18 december, 2001 fattade regeringen beslutet att Agiza skulle utvisas omedelbart. Samma datum fördes Agiza till Bromma flygplats i Stockholm av Säpo och sattes på ett privatflygplan som tog honom till Egypten med amerikanska CIA agenter ombord. Redan dagar innan hade CIA erbjudit ett flyg som skulle ta Agiza direkt till Egypten. Säpo informerade den dåvarande utrikesministern och accepterade erbjudandet.⁴⁰

---

³⁵ Rättstvist: El-Masri mot Makedonien. <<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/el-masri-v-macedonia>> Senast besökt 4 Januari 2013.

³⁶ Ibid.

³⁷ Rättstvist: Al-Nashiri mot Polen.

<<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/al-nashiri-v-poland>> Senast besökt 4 Januari 2013.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ FN:s Kommitte mot tortyr. 20 Maj 2005. Ahmed Hussein Mustafa och Kamil Agiza v. Sweden. <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/42ce734a2.html>> Senast besökt 4 Januari 2013.

23 januari, 2002 besökte den svenska ambassadören Agiza i Mazraat Tora fängelset utanför Kairo. Samma dag hade även hans föräldrar besökt honom och påstod att han knappt kunde stå upp, han var blek, i chock och hade blivit brutalt behandlad. Han hade även blivit tillsagd av egyptiska säkerhetspoliserna att garantierna som hade lämnats av den egyptiska regeringen till Sverige angående behandlingen av Agiza var värdelösa.⁴¹ Man syftade på att Agiza inte skulle undgå tortyr eller annan orättslig behandling.

Agiza uppgav inte direkt hur han behandlades efter ett antal besök från hans föräldrar, den svenska ambassadören och en korrespondent från en svensk radiostation. Men efter drygt två år uppgav Agiza för den svenska ambassadören att han hade blivit torterad.⁴²

---

⁴¹ FN:s Kommitte mot tortyr. 20 Maj 2005. Ahmed Hussein Mustafa och Kamil Agiza v. Sweden. <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/42ce734a2.html>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁴² Ibid.

5. Hur kränks Mänskliga Rättigheterna för Extraordinary Rendition offer?

Här förklarar jag hur rättigheterna för Extraordinary Renditions offer kränks och av vem.

5.1 Rätten till Frihet

Frihetsberövande eller kidnappning som det också kallas är ett brott över hela världen. Både i nationella och internationella lagar stadgas förbud mot kidnappning. Dock så är fängelse ett sätt att beröva personer från frihet men det är oftast enligt lagen. I Extraordinary Rendition fall bortför man personer utan rättslig prövning.⁴³ Utlämning av en person till en annan stat är möjligt om man gör det enligt båda nationernas lagar och enligt folkrätten.

I Extraordinary Rendition fall förekommer en sorts olaglig utlämning för att fallet inte prövas i domstol. Varken staten som olagligen lämnar ut den misstänkte personen eller staten som hämtar den misstänkte personen har rätt att beröva den misstänkte personens frihet. Genom att olagligen lämna ut personen till en annan stat utan rättsligt stöd blir båda staterna skyldiga till brott. I fallen om El-Masri, Al-Nashiri, Agiza och Arar begås flera brott mot mänskliga rättigheter mot personerna som misstänks.⁴⁴

I artikel 3 i FN:s allmänna förklaring är det stadgat att ”Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.”⁴⁵ De misstänkta personernas frihet berövas och deras säkerhet kompromissas utan någon laglig grund. I fallet med El-Masri frihetsberövas han av den Makedoniska polisen redan innan utlämningen till CIA.⁴⁶

5.2 Förbjudet att Tortera

Tortyr är ett av de grövsta brotten mot mänskliga rättigheter. Det finns flera förbud mot tortyr i folkrätt. I flera Extraordinary Rendition fall används tortyr som en förhörsmetod. Tortyr används av CIA men även andra länder använder det och även de som inte använder det men samarbetar med CIA i Extraordinary fall, gör sig skyldiga till förbudet mot tortyr.⁴⁷

5.2.1 Allmänna förklaringen

Artikel 5 i FN:s Allmänna förklaring stadgar att ingen ska utsättas för tortyr eller för omänsklig eller förnedrande bestraffning.⁴⁸ USA bryter mot denna artikel då de låter CIA

---

⁴³ Weissbrodt, D., Bergquist A, 2006. Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis.

Harvard Human Rights Journal, 19, 123-160. s. 127

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ FN, 'FN:s Allmänna Förklaring', Artikel 3.

⁴⁶ Rättstvist: El-Masri mot Makedonien. <<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/el-masri-v-macedonia>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁴⁷ Human Rights Watch, *Sweden Violated Torture Ban In CIA Rendition*, 2006.

<<http://www.hrw.org/en/news/2006/11/09/sweden-violated-torture-ban-cia-rendition>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁴⁸ FN, 'FN:s Allmänna Förklaring', Artikel 5

tortera människor inom USA:s territorium och utanför. Men bara för att CIA begår brotten utanför USA:s territorium gör inte FN:s Allmänna Förklaring ogiltig.⁴⁹

I inledningen av förklaringen står det om artiklarna i förklaringen att alla folk och nationer ska ”se till att de erkänns och tillämpas allmänt och effektivt både bland folken i medlemsstaterna och bland folken i områden som står under deras jurisdiktion...”.⁵⁰

Men som man kan utläsa ur inledningen av förklaringen så gäller den bara inom områden som är under statens jurisdiktion.⁵¹ Brott som begicks i Guantanamo Bay, Irak och Afghanistan hade USA ansvaret för eftersom det var områden under USA:s jurisdiktion men brott utanför USA är inte deras ansvar. Dock så gör sig USA samt andra stater, bl.a. Sverige, skyldiga till förbudet mot tortyr när de utvisar eller utlämnar en person till en stat där det är sannolikt att personen blir torterad.⁵²

5.2.2 IKMPR

Förutom FN:s Allmänna förklaring finns det fler konventioner som förbjuder tortyr. En av de är Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (IKMPR). Denna konvention är mer specifik i att förklara vem och var rättigheterna samt skyldigheterna gäller. Av de inblandade stater som nämndes i fallen har USA, Sverige, Egypten och Syrien ratificerat konventionen.⁵³

Kommittén för mänskliga rättigheter har bland annat definierat artikel 2 och 7 i allmänna kommentaren 31.⁵⁴ I IKMPR stadgas förbudet mot tortyr i artikel 7 som är nästan en kopia av artikel 5 i FN:s Allmänna Förklaring men artikel 7 förklaras vidare i allmänna kommentaren 31.⁵⁵ Artikel 10 i IKMPR kräver att alla personer som har berövats av dess frihet ska behandlas humant.⁵⁶ Förutom att förbjuda tortyr inom staternas territorium gäller denna konvention även personer och myndigheter som är under en stats jurisdiktion.⁵⁷ Den gäller inte bara områden i statens jurisdiktion utan även personer och myndigheter. Det vill säga att i Extraordinary Rendition fall gäller skyldigheterna och förbuden i IKMPR särskilt de myndigheter och personer som är under statens kontroll, däribland CIA. I fallet med Agiza gällde konventionen även om Agiza inte var en svensk medborgare vid utlämningen till

---

⁴⁹ Weissbrodt, D., Bergquist A, 2006. Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis.

Harvard Human Rights Journal, 19, 123-160. s. 131

⁵⁰ FN, 'FN:s Allmänna Förklaring'.

⁵¹ Ibid.

⁵² FN:s Kommitte mot tortyr. 20 Maj 2005. Ahmed Hussein Mustafa och Kamil Agiza v. Sweden.

<<http://www.unhcr.org/refworld/docid/42ce734a2.html>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁵³ FN:s Traktat Samling, Lista med Signaturer och Ratificeringar av Konventionen om Medborgerliga och Politiska rättigheter. <http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en> Senast besökt 4 Januari 2013

⁵⁴ IKMPR, *General Comment No. 31*, 29 Mars 2004. CCPR/C/21/Rev.1/Add.13.

<[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CCPR.C.21.Rev.1.Add.13.En?Opendocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CCPR.C.21.Rev.1.Add.13.En?Opendocument)> Senast besökt 4 Januari 2013

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ FN, 'IKMPR', Artikel 10.

⁵⁷ IKMPR, *General Comment No. 31*, 29 Mars 2004. CCPR/C/21/Rev.1/Add.13.

<[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CCPR.C.21.Rev.1.Add.13.En?Opendocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CCPR.C.21.Rev.1.Add.13.En?Opendocument)> Senast besökt 4 Januari 2013

CIA.⁵⁸ Denna konvention till skillnad från FN:s Allmänna Förklaring är mer specifik i vad som gäller och vad som är förbjudet.

Det är alltså svårare att legitimera tortyr. USA har inte försökt legitimera tortyr men de har däremot försökt legitimera Extraordinary Renditions som ett verktyg mot terrorism och för nationens säkerhet.⁵⁹

5.2.3 Tortyrkonventionen

Definition enligt Tortyrkonventionen:

”...med begreppet tortyr varje handling genom vilken allvarlig smärta eller svårt lidande, fysiskt eller psykiskt, medvetet tillfogas någon antingen för sådana syften som att erhålla information eller en bekännelse av honom eller en tredje person, att straffa honom för en gärning som han eller en tredje person har begått eller misstänks ha begått eller att hota eller tvinga honom eller en tredje person eller också av något skäl som har sin grund i någon form av diskriminering, under förutsättning att smärtan eller lidandet åsamkas av eller på anstiftan eller med samtycke eller medgivande av en offentlig tjänsteman eller någon annan person som handlar såsom företrädare för det allmänna. Tortyr innefattar inte smärta eller lidande som uppkommer enbart genom eller är förknippade med lagenliga sanktioner.”⁶⁰

Tortyr måste alltså bestå av en handling som tillfogar någon fysisk eller psykisk smärta i syfte att erhålla information eller tvinga fram en bekännelse eller som straff. Dessutom måste en auktoritär person, till exempel, en polis, en statstjänsteman osv. ha anstiftat, samtyckt eller godkänt handlingen.

Jus Cogens

Det finns ett antal regler och förbud som man inte får undanta eller kränka. Dessa kallas för Jus Cogens regler. Det går inte heller att avtala bort en Jus Cogens regel.⁶¹

Förbudet mot tortyr är jus cogens.⁶² Stater, myndigheter och människor får inte tortera andra människor. Förbudet mot tortyr stadgat i Tortyrkonventionen är absolut och går inte att avvika från.⁶³ När en stat torterar en person kränker staten Tortyrkonventionen. Detta är självklart men att stater som inte direkt utför torteringen finns inte direkt stadgat i någon konvention förutom denna. Artikel 3 är särskilt viktig för stater som inte direkt utför torteringen men utlämnar personer som de har skyldighet att främja deras rättigheter. Artikel 3 säger att ingen

---

⁵⁸ Weissbrodt, D., Bergquist, A, 2006. Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis. *Harvard Human Rights Journal*, 19, 123-160. s. 134.

⁵⁹ Williams, C. J. 'Five foreign men lose 'extraordinary rendition' case', *Los Angeles Times*, 17 Maj 2011.

⁶⁰ FN, 'Tortyrkonventionen'.

⁶¹ Provost, Rene, *International Human Rights and Humanitarian Law*, s. 221.

⁶² Ratner, S. R, Abrams, J. S & Bischoff J. L, 2009. *Accountability for human rights atrocities in international law*. s. 122.

⁶³ FN, 'Tortyrkonventionen'.

stat ska utlämna, utvisa eller återföra en person till en stat där det finns orsak att tro att personen skulle vara i fara eller utsättas för tortyr.⁶⁴

Denna artikel är relevant för att bedöma om Sverige kränkte Tortyrkonventionen när staten lämnade Agiza och Alzery till CIA. Enligt artikel 3.1 gjorde Sverige fel. Men regeringen vid den tiden försvarade avvisningarna av Agiza och Alzery genom att hävda att de var en nationell osäkerhet och terrorister.⁶⁵

Eftersom regeringen redan visste att Egypten hade kränkt mänskliga rättigheter tidigare och att risken för tortering av Agiza och Alzery fanns borde de aldrig ha avvisat männen. En stat som är känd för att systematiskt tortera fångar och fängsla politiska motståndare ändrar inte rutinerna för ett par individer. Staten har skyldighet att skydda individen och främja individens rättigheter. Under inga omständigheter får en stat tillåta tortyr, även när det gäller nationell säkerhet. Tortyr är en jus cogens regel och därför får ingen kränka eller avvika från förbudet.⁶⁶ USA men även andra länder har brutit mot denna regel genom att direkt tortera eller samverka i fall där en person eller flera har torterats. Även om Genèvekonventionerna inte gäller de personer som USA och andra länder har varit delaktiga i torteringen av så gäller fortfarande förbudet mot tortyr.

5.3 Rätt till rättegång och rättsligt ombud

I Extraordinary Rendition fall nekar man den misstänkte personen tillgång till rättegång eller rättsligt ombud. Offret får varken rättsligt ombud vid utsining eller i den staten som han skickas till.⁶⁷ Detta kränker artikel 6 i allmänna förklaringen som säger att ”Var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening.”⁶⁸ Efter att den misstänkte personen förts till en annan stat för att förhöras och fängslas fortsätter man att kränka den misstänktes rättigheter.⁶⁹ Enligt artikel 8 i Allmänna förklaringen har personen vars rättigheter kränkts rätt till hjälp från ”sitt lands nationella domstolar”.⁷⁰ I fallet med Arar⁷¹ och El-Masri⁷² får de misstänkta inte veta vad de har gjort och utan bevisning eller någon rättslig grund grips de och förs till hemliga fängelser i stater som är kända för att tortera fångar. I Maher Arars fall blir Arar godtyckligt anhållen av den amerikanska regeringen och därefter förs till Syrien där han blir torterad.⁷³ Enligt artikel 9 i den allmänna förklaringen är det förbjudet att godtyckligt anhålla någon eller hålla någon fängslad. Även artikel 10 och 11 gäller i båda fallen då de

---

⁶⁴ FN, 'Tortyrkonventionen', Artikel 3.

⁶⁵ Lönnæus, O. 'Holmberg: Avvisningen av egyptierna nödvändig', *Sydsvenskan*. 24 April 2005

⁶⁶ Provost, Rene, *International Human Rights and Humanitarian Law*, s. 221

⁶⁷ Rättstvist: El-Masri mot Makedonien. <<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/el-masri-v-macedonia>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁶⁸ FN, 'FN:s Allmänna Förklaring'.

⁶⁹ Rättstvist: El-Masri mot Makedonien. <<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/el-masri-v-macedonia>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁷⁰ FN, 'FN:s Allmänna Förklaring'.

⁷¹ Mayer, J., 'Outsourcing Torture', *The New Yorker*, 8 Februari 2005.

<<http://www.commondreams.org/headlines05/0208-13.htm>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁷² Rättstvist: El-Masri mot Makedonien. <<http://www.opensocietyfoundations.org/litigation/el-masri-v-macedonia>> Senast besökt 4 Januari 2013.

⁷³ Mayer, J., 'Outsourcing Torture', *The New Yorker*, 8 Februari 2005.

<<http://www.commondreams.org/headlines05/0208-13.htm>> Senast besökt 4 Januari 2013.

nekas att representeras inför en domstol och båda anses skyldiga av den amerikanska regeringen.⁷⁴ Artikel 13 i IKMPR stadgar personer som lagligt befinner sig inom en stat får inte utvisas olagligt. Eftersom risken att Agiza och Alzery skulle torteras om de utvisades till Egypten hade de båda männen rätt till att få sin utvisning prövad i en domstol.⁷⁵

Liksom artiklarna 3 och 9 i den allmänna förklaringen stadgas i artikel 9 i IKMPR att var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Dessutom ska ingen utsättas för godtyckligt gripande eller frihetsberövande. När en person som grips eller frihetsberövas ska underrättas vilka skäl det finns för gripandet. Efter gripandet har personen rätt att träffa en domare och rätt till representation inför en domstol eller så ska den gripna personen släppas. En person har även rätt att ifrågasätta sitt gripande och rätt att få en domstol att avgöra om dess gripande var lagligt, om inte, ska den gripna personen släppas.⁷⁶

Extraordinary Rendition kränker även artikel 14 i IKMPR som säger att alla personer ska vara lika inför en domstol.⁷⁷ Men i Extraordinary Rendition ställs sällan personer inför rätta och därför kränker man även artikel 14(2) vilket säger att den anklagade ska betraktas som oskyldig till dess att skulden har bevisats enligt lagen.⁷⁸ Artikel 14(3) säger att den anklagade personen har rätt att få veta vad han eller hon blivit anklagad för.⁷⁹ Men det är osäkert om de anklagade personerna i Extraordinary Rendition fall är ens anklagade för något.

---

⁷⁴ FN, 'FN:s Allmänna Förklaring'.

⁷⁵ Weissbrodt, D., Bergquist, A, 2006. Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis. *Harvard Human Rights Journal*, 19, 123-160. s. 135

⁷⁶ FN, 'IKMPR', Artikel 9

⁷⁷ Weissbrodt, D., Bergquist, A, 2006. Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis. *Harvard Human Rights Journal*, 19, 123-160. s. 136

⁷⁸ FN, 'IKMPR', Artikel 14(2)

⁷⁹ FN, 'IKMPR', Artikel 14(3)

6. Motivering från USA:s ledning

I detta kapitel presenterar jag motivering från USA:s ledning angående Extraordinary Renditions programmet. Det består av vad Bush administrationen har sagt om ”Extraordinary Rendition” programmet men också om tortyr som är en stor del och det som har mest kritiserats. Sedan kommer exekutiva ordern, ”Ensuring Lawful Interogations”, av Obama.

6.1 Condoleezza Rice

I ett tal motiverade den dåvarande utrikesministern Condoleezza Rice orsaken till att USA behöver samla in information från misstänkta personer och sa att informationen har räddat många oskyldiga liv genom att stoppa terrorist attacker i Europa, USA och andra delar av världen. Rice säger även att det är den amerikanska regeringen som måste skydda sina invånare. Men hon anser att USA tillsammans med sina ”vänner” har ett ansvar att arbeta tillsammans för att hitta sätt att skydda sig själva mot hänsynslösa fiender. Sedan säger hon att fienderna är de mest hänsynslösa som de någonsin mött. Rice menar att de terrorister som har tillfångatagits under 2000-talet inte passar in i det traditionella kriminal- och militärrätten på samma sätt som den var utformad för andra som strider i konflikter. Hon anser att de var utformade för andra konflikter. Att USA och andra regeringar måste anpassa sig. Sedan säger hon att USA anser att de al-Qaida medlemmar som tillfångatagits är illegala kombattanter som kan hållas fångna enligt krigslagen för att inte låta döda oskyldiga människor. Rice säger att USA måste behandla de misstänkta terroristerna enligt nationella lagarna även att USA måste förhöra de för att samla viktig information som kan rädda liv och att USA måste ställa terrorister inför rätta var än det är möjligt. Rice säger att i den här nya sortens konflikt är det svårt att veta vad man ska göra med dem som har blivit tillfångatagna. De misstänkta individerna kommer från många olika länder och bland de finns det de som är statslösa som bara samarbetar med terrorist organisationer. Det är några av de här misstänkta terroristerna som Rice menar kan inneha viktig information som kan rädda många människor.⁸⁰

Rice erkänner även att i vissa situationer kan misstänkta terrorister utlämnas till andra länder lagligt men länge har det funnits många fall där den lokala regeringen inte har kunnat åtala eller hålla en misstänkta vilket gör att vanlig utlämning inte är tillräckligt bra. Därefter hävdar hon att den lokala regeringen kan välja att samarbeta i en utlämning. Hon anser att då är utlämningen enligt folkrätten och att det är förenligt med statens ansvar att skydda sina invånare.⁸¹

---

⁸⁰ Condoleezza Rice presskonferens 5 December 2005.

<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4500630.stm>>

⁸¹ Ibid.

6.2 George W. Bush

På den internationella dagen för offer till tortyr sa Bush att USA inte kommer tolerera tortyr och att de kommer att utreda och åtala de som är skyldiga för att kränkt förbudet mot tortyr för att förhindra grym och ovanlig bestraffning i alla territorium under USA:s jurisdiktion.⁸²

USA argumenterade att texten i artikel 2 i IKMPR endast gällde personer inom statens område och inom den jurisdiktion som staten har.⁸³

FN:s Mänskliga rättighetskommittén blev inte övertygad av USA:s argument. Kommittén menar att staten ska tolka konventionen (IKMPR) i god tro och mot bakgrund av dess ändamål och syfte. Därefter specificerar kommittén sin åsikt. Man säger att staten bör erkänna tillämpligheten av IKMPR till individer inom dess jurisdiktion men också utanför dess territorium såväl som i krig. Dessutom bör staten när det är nödvändigt att garantera fulla tillämpningen av rättigheterna som är föreskrivna av IKMPR.⁸⁴

16 mars, 2005 höll George W. Bush en presskonferens i Vita Huset. En journalist ställer en fråga gällande rendition programmet:⁸⁵

*” Mr. President, can you explain why you've approved of and expanded the practice of what's called rendition, of transferring individuals out of U.S. custody to countries where human rights groups and your own State Department say torture is common for people under custody? ”*⁸⁶

Och Bush svarar:

*“The post-9/11 world, the United States must make sure we protect our people and our friends from attack. That was the charge we have been given. And one way to do so is to arrest people and send them back to their country of origin with the promise that they won't be tortured. That's the promise we receive. This country does not believe in torture. We do believe in protecting ourselves. We don't believe in torture. And –”*⁸⁷

Journalisten avbryter Bush och ställer en uppföljande fråga om vad Uzbekistan kan göra i förhör som inte de amerikanska myndigheterna kan. Bush undviker frågan genom att fortsätta svara på föregående fråga, genom att repetera att de kräver garantier att den person de skickar för förhör till andra länder inte ska torteras.⁸⁸

---

⁸² FN:s Tortyrkommittén, CAT/C/48/Add.3. 29 Juni 2005., s. 3.

⁸³ IKMPR Rapport för den Amerikanska staten
<<http://www.state.gov/g/drl/rls/70385.htm>>

⁸⁴ IKMPR, CCPR/C/USA/CO/3/Rev. 1, 18 December 2006., s. 2-3

⁸⁵ George W. Bush Presskonferens. 16 Mars 2005.

<<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2005/03/20050316-3.html>> Senast besökt 4 Januari 2013

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

6.3 Barack Obama

Efter att Barack Obama blev president för USA lovade han förändringar.⁸⁹ Bland annat förändringar inom kriget mot terrorismen. Den 22 januari 2009 skrev Obama i en exekutiv order att han hade som mål att ändra på förhörsmetoderna gentemot misstänkta terrorister. Obama säger att personer som har gripits av USA i en väpnad konflikt ska behandlas enligt nationella lagars föreskrifter, tortyrkonventionen och Genèvekonventionernas gemensamma artikel 3. Personerna inblandade i den väpnade konflikten ska alltid behandlas på ett humant sätt och aldrig utsättas för våld.⁹⁰

Dessutom ska de gripna personerna inte förnedras. Alla dessa förbud gäller alla amerikaner som tjänstgör för den amerikanska regeringen och inom områden som USA har jurisdiktion över.⁹¹

En person som har blivit anhållen eller är under kontroll av amerikanska myndigheter ska behandlas enligt Army Field Manual 2-22.3 när denna person har tillfångatagits av amerikanska regeringstjänstemän.⁹²

I nästa del säger Obama att om inte justitiekanslern säger annat kan regerings tjänstemän som utför förhör förlita sig på Army Field Manual 2-22.3 men de får inte förlita sig helt på tolkningar av nationella lagar, tortyrkonventionen eller Gemensamma artikel 3.⁹³

Nästa sektion handlar om stängning av fängelser och tillåtelse för Röda Korset att övervaka anhållna personer. Information till Röda Korset bör lämnas om en person som i en väpnad konflikt är anhållen eller är under kontroll av amerikanska regeringstjänstemän eller befinner sig på en plats som är i den amerikanska regeringens ägo. Dessutom ska Röda Korset ha tillåtelse att träffa den anhållna personen. Information som lämnas och besöken från Röda Korset måste vara enligt försvarsdepartementets regler och policys.⁹⁴

Sektion 5 av ordern säger att ny grupp för förhör ska bildas. Denna grupp ska se över förhör och överföring av misstänkta personer. I denna grupp finns bland andra försvarsministern och CIA chefen. Totalt finns det 7 olika personer och myndigheter som jobbar tillsammans. Alla dessa myndigheter kan sedan anställa personer ur respektive myndighet för att arbeta inom gruppen. Gruppens uppgift är att studera och utvärdera om förhörsmetoderna som används av myndigheter utanför armen och som föreskrivits i Army Field Manual 2-22.3, är lämpliga för att samla in information som är viktigt för nationens säkerhet.⁹⁵

Gruppen ska även studera och utvärdera metoderna vid överföring av misstänkta personer till andra stater. Detta ska de göra för att se till att nationella lagar följs, internationella åtaganden respekteras och att man följer USA:s policy. Överföringen ska inte heller leda till att misstänkta förs till stater där de kan bli torterade.

---

⁸⁹ Barack Obama presskonferens. 'Obama promises change for America', *CBSNews*. 18 Juni 2009

<<http://www.cbsnews.com/stories/2008/08/28/politics/main4393155.shtml>> Senast besökt 4 Januari 2013

⁹⁰ Executive Order 13491: ENSURING LAWFUL INTERROGATIONS

<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/ensuring-lawful-interrogations>> Senast besökt 4 Januari 2013

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid.

7. Analys

Hur motiveras ”Extraordinary Rendition” programmet och mer specifikt: Hur försvaras och hur kan dessa åsikter och argument sägas vara universella eller politik realistiska?

Har motiveringen ändrats med tiden? Alltså har det något förändrats efter att Barack Obama blev president?

Rene Provost menar att mänskliga rättigheter är universella. De gäller alla och överallt. Det finns vissa undantag en stat kan göra men eftersom förbudet mot tortyr är *jus cogens* går det inte att förbise förbudet mot tortyr.⁹⁶

Provost redogör en universalistisk syn på mänskliga rättigheter. Politisk realism har inget med synen på mänskliga rättigheter att göra, det har att göra med statens och makthavarens makt.⁹⁷

7.1 Condoleezza Rice tal

I föregående kapitel framförde Condoleezza Rice varför det är viktigt för USA att samla in information från misstänkta terrorister. Hon nämner att det har räddat många människors liv i både USA och resten av världen. Uttalandet lägger vikten på att samla in information för en heroisk sak. Dessutom är det statens skyldighet att främja mänskliga rättigheter vilket hon också nämner. Rice nämner inte USA:s skyldighet att respektera rättigheterna utanför staten utan hon är noggrann med att nämna att det är statens skyldighet att försvara statens invånare. Vilket tyder på att universalitetsprincipen inte gäller enligt henne. Det är inte så att USA har skyldighet att skydda alla människor i världen utan att Rice inte nämner USA:s skyldighet att *respektera* rättigheterna som är universella och *jus cogens*.

Hon säger att den amerikanska regeringen anser att al-Qaida medlemmar som tillfångatagits är ”illegala kombattanter”. Hon menar att krigslagarna inte gäller i denna sorts konflikt och ansluter sig inte till den universalistiska synen på mänskliga rättigheter. Hon menar att krigslagarna inte gäller i kriget mot terrorismen som bland annat består av kriget i Afghanistan och Irak men Extraordinary Rendition programmet är också en del av kriget. Eftersom offren som presenterades tidigare i denna uppsats som ingick i Extraordinary Rendition programmet inte bedömdes som skyldiga till att ha stridit i konflikten enligt lagen, gällde förbuden och rättigheterna. Dessutom är vissa rättigheter *jus cogens* och *habeas corpus* vilka man inte kan undanta och dessutom är rättigheter som är *jus cogens* och *habeas corpus* universalistiska rättigheter.

Att hävda att krigslagarna inte gäller vissa i en viss konflikt när dessa regler har gällt tills nu är att hävda att de inte gäller just USA i just kriget mot terrorismen. Detta är en syn baserad på politisk realism. Enligt Duncan befinner stater sig i ett system av anarki utan någon högre auktoritet som kan reglera deras beteende.⁹⁸ Man kan även säga att genom att hävda att vissa lagar inte gäller för en stat och en konflikt men gäller annars, är det ett sätt att skydda staten och dess makt över att bestämma själv.

---

⁹⁶ Provost, Rene, *International Human Rights and Humanitarian Law*, s. 24-26

⁹⁷ Duncan, W. Raymond, Jancar-Webster, Barbara & Switky, Bob, *World Politics in the 21st Century*, s. 36-39

⁹⁸ Ibid.

Efter att ha hävdat att krigslagarna inte gäller i kriget mot terrorismen menar hon dock att de nationella lagarna inte gäller för de personer som misstänks för brott. Men inte heller enligt amerikansk lag tillåter man tortyr. Men detta är ändå ett sätt att ge den egna staten mer makt eftersom man inte vill ha en högre auktoritet som bestämmer så har man sina egna lagar som styr och ställer.

Lagar som man själv kan tolka hur man vill och dessutom bestämma hur man ska hantera rättsliga fall. Rice menar även att några av de misstänkta terroristerna är statslösa, att de bara tillhör en terrorist organisation. Den meningen är ett till skäl till att USA benämner de som strider i konflikten för "illegala kombattanter" och på så sätt kan de neka universalistiska synen på mänskliga rättigheter.

Rice motiverar "Extraordinary Renditions" genom att säga att det funnits många fall då andra stater inte kunnat åtala en misstänkt terrorist och därför anser hon att olaglig utlämning och utvisning av en eller flera personer är nödvändigt. Även detta är en syn på att staten och nationell säkerhet sitter över lagen. I detta fall över folkrätten.

7.2 George W. Bush

Bush sa att USA kommer att utreda och åtala de personer som utför tortyr inom USA territorium och jurisdiktion.⁹⁹ Det är ett icke-universalistiskt synsätt. Bush anser att endast brott mot folkrätten inom USA:s territorium och jurisdiktion kan bestraffas. Nekandet till att IKMPR gäller amerikanska myndigheter utomlands är en realistisk syn på lagen. Enligt Duncan strävar man efter att göra allt för att stärka makten för den egna staten¹⁰⁰ och på så sätt ser den amerikanska regeringen IKMPR och andra internationella regleringar som hinder för deras mål. Dock så övertygades inte FN:s Mänskliga Rättighetskommittén av argumentet. De hade en mer universalistisk syn på IKMPR:s tillämplighet. Man ansåg att IKMPR ska gälla både i statens jurisdiktion och utanför såväl som i krig som i fred.¹⁰¹

Den 16 mars 2005 höll den dåvarande presidenten Bush en presskonferens i Vita Huset. En journalist ifrågasätter varför USA skickar misstänkta terrorister till stater som är kända för att använda tortyr.¹⁰² Bush svarar på ett politik realistiskt sätt genom att säga att USA måste försvara sina invånare och sina "vänner". Denna mening som Bush uttrycker får USA att framstå som staten som ska skydda alla andra från det onda. Igen går han in på nationell säkerhet när han säger att USA tror på att skydda dess befolkning.

I CNN artikeln försvarar Bush några memorandum som blev offentliga 2005. Han försvarar de genom att säga att USA inte torterar. Han gör det även klart att USA följer nationella lagar

---

⁹⁹ FN:s Tortyrkommittén, CAT/C/48/Add.3. 29 Juni 2005., s. 3.

¹⁰⁰ Duncan, W. Raymond, Jancar-Webster, Barbara & Switky, Bob, World Politics in the 21st Century, s. 36-39

¹⁰¹ FN:s Tortyrkommittén, CAT/C/48/Add.3. 29 Juni 2005., s. 2-3.

¹⁰² George W. Bush Presskonferens. 16 Mars 2005.

<<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2005/03/20050316-3.html>> Senast besökt 4 Januari 2013

och internationella åtaganden.¹⁰³ Ingenstans nämner han specifikt just *folkrätten*. Han säger internationella åtaganden men specificerar inte vilka åtaganden han menar.

Angående samma memorandum sa Vita Husets pressekreterare att USA inte torterar men att få information är mycket viktigt för den nationella säkerheten.¹⁰⁴

7.3 Obama – Förändringar över tid?

Vilka förändringar har uppkommit sen Obama tog över som president?

Innan Barack Obama blev president lovade han förändringar.¹⁰⁵ Obama lovade bland annat att stänga Guantanamo Bay och flera andra hemliga CIA fångelser som använts i Extraordinary Renditions. Orsaken till att han stängde var att han ville återställa standarden på rättssäkerheten och de konstitutionella värderingarna.¹⁰⁶ Den 22 januari 2009 underskrev Obama två exekutiva ordrar som skulle stänga Guantanamo Bay fångelset efter 1 år och förhindra att människor i fångenskap torterades av amerikanska regeringstjänstemän.¹⁰⁷

I ordern som jag presenterade i mitt Material kapitel står det att fångar som har tillfångatagits i kriget mot terrorismen ska behandlas enligt nationella lagar men även tortyrkonventionen och GK:s Gemensamma artikel 3.¹⁰⁸ Redan här kan man se en förändring av Obama administrationen. Man erkänner att tortyrkonventionen och Gemensamma artikel 3 kan gälla i en väpnad konflikt. Vilket jag anser är ett synsätt enligt universalismen. Eftersom den väpnade konflikten äger rum utanför USA:s territorium. Ordern säger också att de som utför förhören av misstänkta terrorister inte ska förlita sig helt på tolkningar konventionerna eller de nationella lagarna.¹⁰⁹ Detta anser jag är ett sätt att undvika feltolkningar av konventionerna och de nationella lagarna. Även om detta gäller enbart metoderna i förhören så kan man fortfarande se att detta kan verka som ett sätt att främja mänskliga rättigheterna för dem som tillfångatagits av amerikanska regeringstjänstemän. Det finns dock ett annat sätt att se på det. Att regeringstjänstemännen inte ska förlita sig helt på konventionerna innebär att de kan undvika att rätta sig efter en eller flera artiklar i tortyrkonventionen och gemensamma artikel 3. Som sagt nekade Bush till att Genèvekonventionerna gällde i kriget mot terrorismen. Nu erkänner Obama att de gäller men han säger inte direkt att de gäller fullt ut. Istället säger ordern att regeringstjänstemän ska följa Army Field Manual 2-22.3 som är en manual för hur krigsfångar ska behandlas i väpnade konflikter.¹¹⁰ Detta är ett sätt att sätta den nationella

---

¹⁰³ George W. Bush presskonferens 5 Oktober 2007: 'This government does not torture'
<http://articles.cnn.com/2007-10-05/politics/bush.torture_1_interrogation-anti-torture-attorney-general-gonzales?_s=PM:POLITICS> Senast besökt 4 Januari 2013

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Barack Obama presskonferens. 'Obama promises change for America', *CBSNews*. 18 Juni 2009
<<http://www.cbsnews.com/stories/2008/08/28/politics/main4393155.shtml>> Senast besökt 4 Januari 2013

¹⁰⁶ Executive order 13492: Closure of Guantanamo Bay
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/closure-guantanamo-detention-facilities>> Senast besökt 4 Januari 2013

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ E Executive Order 13491: ENSURING LAWFUL INTERROGATIONS
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/ensuring-lawful-interrogations>> Senast besökt 4 Januari 2013

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

regleringen över folkrätten. Den egna staten ska ha makten att bestämma vad som reglerar dess tjänstemän även om de befinner sig utanför den egna statens territorium. Detta stämmer överens med ett politik realistiskt synsätt.

Att tillåta Röda Korset ha tillgång till fångar och information ska lämnas till de om personer som finns under fångenskap i fängelser kontrollerade av USA. Men sen säger ordern att informationen som lämnas till Röda Korset bör vara enligt försvarsdepartementets regler och policy.¹¹¹

Det är en förbättring sen förr. Men igen blir den nationella säkerheten och statens intressen viktigare än fångarna genom att säga att informationen som lämnas ska vara enligt försvarsdepartementets regler och policy.

Ordern kräver även att en grupp ska bildas som ska övervaka förhören och utredningarna.¹¹² Alltså är det inget slut på Extraordinary Renditions. Förhören utom USA:s gränser fortsätter. Gruppen som har tillsetts att se över förhören ska se om metoderna i Army Field Manual 2-22.3 är lämpliga för nationell säkerhet. Gruppen ska även se till att överföringen av misstänkta personer följer nationella lagar och internationella åtaganden.¹¹³ Det är nationen som fortfarande är viktigast och fortfarande säger man ”internationella åtaganden” och inte folkrätt. I första hand kommer nationen, i andra hand hur nationen försvaras.

Det som inte tydliggörs i ordern är om konventionerna gäller misstänkta personer som lämnas över till länder som är kända för att tortera sina fångar. Alltså om folkrätten gäller Extraordinary Rendition.

---

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

8. Slutsats och diskussion

I och med kriget mot terrorismen började Extraordinary Rendition programmet att utvidgas och användas i både större utsträckning och oftare. Att en stat kan lämna en brottsling eller en efterlyst person vars medborgarskap är i en annan stat har varit självklart så länge den mottagande staten inte gjorde något olagligt. Sedan kan det också förekomma att en stat lämnar över en person till en annan stat utan någon rättslig prövning. I Extraordinary Rendition fall lämnar en stat över en person eller samarbetar med en annan stat med att överföra en person till en tredje part. Slutdestinationen kan vara den misstänktes hemland eller bara till en av de platser där USA har sina hemliga fängelser eller Guantanamo Bay. Tre stater blir inblandade men som sagt har jag valt att fokusera på huvudaktören som är USA.

Varför överföra och lämna misstänkta terrorister till andra stater för att förhöra de? Är inte USA:s myndigheter kapabla att själva förhöra misstänkta terrorister? Det kan vara så att USA inte vill ha misstänkta terrorister på sitt territorium för att undvika att nationella lagar ska gälla men även för att lättare undvika att respektera folkrätten. Dessutom undviker man att kompromissa nationens säkerhet genom att inte ha misstänkta terrorister i sitt territorium. Men eftersom förbudet mot tortyr är en jus cogens regel skulle de aldrig ha överfört personer till länder som torterar. En jus cogens regel är universell. Alltså spelade det ingen roll vem eller var förbudet mot tortyr kränktes.

Mänskliga rättigheter kontra nationens säkerhet. Det är hur jag ser på USA:s motivering av både Extraordinary Rendition och alla olagliga sätt att föra kriget mot terrorismen. Extraordinary Rendition programmet försvaras med att sätta nationens säkerhet främst och mänskliga rättigheter andrahands om de inte strider med maktens intressen. Rices tal var ett försök att försvara Extraordinary Rendition programmet efter att europeiska stater hade begärt att få information om CIA flygningar inom Europa. I talet nämner hon att USA är skyldiga att skydda sina invånare och främja dess mänskliga rättigheter. Det är endast ett fåtal av människor som hon menar att USA är skyldiga att garantera mänskliga rättigheter till.

Rice och Bush tar båda upp den nationella säkerheten som främsta anledning till den amerikanska regeringens olagliga handlingar. Rice tar även upp benämningen ”illegala kombattanter” vilket enligt Diakonia inte finns någon sådan term i någon konvention.¹¹⁴ Men i Extraordinary Rendition fall är de flesta inte kombattanter överhuvudtaget. När de blir kidnappade på det sättet som beskrivits i de fall jag presenterade ovan och på inga rättsliga grunder så är de bara civila personer. Jag ser det som ett sätt att försöka legitimera handlingarna mot de misstänkta personerna som tillfångatagits av den amerikanska regeringen. Det är även ett sätt att neka att folkrätten gäller de som tillfångatagits och därmed ansluter de inte sig till den universalistiska synen på mänskliga rättigheter.

---

¹¹⁴ Krigsfångar enligt Tredje Genevekonventionen
<<http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=1048>> Senast besökt 4 Januari 2013

Det är ett sätt att sätta staten över allt annat. De nationella lagarna ska gälla och regeringen ska ha den absoluta makten att bestämma hur nationens säkerhet ska hanteras. Detta stämmer överens med politisk realism där staten ska vara den största enheten och ingen annan auktoritet ska sitta över staten.

Kom det några förändringar med Obama? Ja, några. Han lovade som sagt förändringar. I en exekutiv order som han underskrev lovade han att stänga Guantanamo Bay fängelset¹¹⁵ men fortfarande är det öppet. Han har däremot lovat att USA ska följa Genèvekonventionerna och med Army Field Manual 2-22.3 ska alla som samlar in underrättelseinformation från fångar ska följa manualen. Men manualen skiljer på legala och illegala kombattanter vilket inte finns i någon annan konvention.¹¹⁶ Jag ser det som ett sätt att försöka kringgå folkrätten. Som sagt så har något förändrats sedan Bush administrationen men fortfarande fortsätter man med Extraordinary Rendition programmet även om vill göra det mer ”lagligt” och accepterat. Obamas exekutiv order ”Ensuring Lawful Interrogations” eller någon annan exekutiv order säger inget om att sluta med Extraordinary Rendition programmet.

Så sent som i Maj 2011 nekade den högsta domstolen att ta bort presidentens makt att skylda åtgärder i krigstid mot rättslig kontroll. Orsaken var att man inte ville lämna statshemligheter för att inte kompromissa USA:s säkerhet.¹¹⁷ Samma tankegång som Bush administrationen hade. Nationens säkerhet skulle inte kompromissas om offren för Extraordinary Rendition programmet skulle sättas inför rätta med bevisning som stöder deras skyldighet om de var skyldiga till något.

---

¹¹⁵ Executive order 13492: Closure of Guantanamo Bay
<<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/closure-guantanamo-detention-facilities>> Senast besökt 4 Januari 2013

¹¹⁶ Krigsfångar enligt Tredje Genevekonventionen
<<http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=1048>> Senast besökt 4 Januari 2013

¹¹⁷ Williams, C. J. 'Five foreign men lose 'extraordinary rendition' case', *Los Angeles Times*, 17 Maj 2011.

Källförteckning

Litteratur

Duncan, W. Raymond, Jancar-Webster, Barbara & Switky, Bob, *World Politics in the 21st Century*, Pearson Education, New York, 2006

Provost, Rene, *International Human Rights and Humanitarian Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002

Dixon, Martin, *Textbook on International Law*, Oxford University Press, 2007

Artiklar

Weissbrodt, D., Bergquist A, (2006). Extraordinary Rendition: A Human Rights Analysis. *Harvard Human Rights Journal*, 19, 123-160.

Boys, James D. (2011). What's so extraordinary about rendition?. *The International Journal of Human Rights*, 15(4), 589-604.

Detter Frankopan, I. (2008). Extraordinary Rendition and the Law of War. *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*, 33, 657-689.

Fisher, L. (2008). The price of secrecy. *American University Law Review*, 57:1405, 1406-1451.

Elektroniska källor

Document: George W. Bush: Declaration of War on Terrorism
<http://www.britannica.com/bps/additionalcontent/8/398253/Document-George-W-Bush-Declaration-of-War-on-Terrorism>

Amnesty International
<http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/tortyr-och-rattssakerhet/kriget-mot-terrorisemen/>

American Civil Liberties Union
http://www.aclu.org/files/safefree/torture/torture_report.pdf

Open Society Foundation
<http://www.soros.org/>

Army Field Manual 2-22.3
<http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm2-22-3.pdf>

Bergen, P & Tiedemann, K., 2008. Disappearing Acts: Rendition by Numbers. *New America Foundation*.
http://www.newamerica.net/publications/articles/2008/disappearing_act_rendition_numbers_6844

Mayer, J., 'Outsourcing Torture', *The New Yorker*, 8 Februari 2005.
<http://www.commondreams.org/headlines05/0208-13.htm>

Public Law 105-277. 21 Oktober 1998
<http://ftp.resource.org/gpo.gov/laws/105/publ277.105.pdf>

George W. Bushs Presskonferens 16 Mars 2005
<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2005/03/20050316-3.html>

Open Society Foundation: Fallet med El-Masri v. Makedonien
<http://www.soros.org/initiatives/justice/litigation/macedonia>

Open Society Foundations: Fallet med Al-Nashiri v. Polen
<http://www.soros.org/initiatives/justice/litigation/nashiri>

Ahmed Hussein Mustafa och Kamil Agiza v. Sweden.
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/42ce734a2.html>

Human Rights Watch: Sweden Violated Torture Ban in CIA Rendition, 2006.
<http://www.hrw.org/en/news/2006/11/09/sweden-violated-torture-ban-cia-rendition>

Williams, C. J. 'Five foreign men lose 'extraordinary rendition' case', *Los Angeles Times*, 17 Maj 2011.
<http://articles.latimes.com/2011/may/17/local/la-me-rendition-20110517>

USA:s periodiska rapport till Tortyrkommittén
<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/47ac78ce2.pdf>

Condoleezza Rices presskonferens 5 December 2005
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4500630.stm>

CCPR/C/USA/CO/3/Rev. 1
<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/459/61/PDF/G0645961.pdf?OpenElement>

Lönnaeus, O. 'Holmberg: Avvisningen av egyptierna nödvändig', *Sydsvenskan*. 24 April 2005
<http://www.sydsvenskan.se/sverige/holmberg-avvisningen-av-egyptierna-nodvandig/>

IKMPR, CCPR/C/USA/CO/3/Rev. 1, 18 December 2006
[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/34d0a773a44de02bc125725a0034cbdf/\\$FILE/G0645961.pdf](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/34d0a773a44de02bc125725a0034cbdf/$FILE/G0645961.pdf)

CBS: Obama Promises Change For America
<http://www.cbsnews.com/stories/2008/08/28/politics/main4393155.shtml>

Executive Order: ENSURING LAWFUL INTERROGATIONS
<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/ensuring-lawful-interrogations>

CNN: Bush: 'This government does not torture'
http://articles.cnn.com/2007-10-05/politics/bush.torture_1_interrogation-anti-torture-attorney-general-gonzales?_s=PM:POLITICS

Exekutiv order: REVIEW AND DISPOSITION OF INDIVIDUALS DETAINED AT THE GUANTÁNAMO BAY NAVAL BASE AND CLOSURE OF DETENTION FACILITIES
<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/closure-guantanamo-detention-facilities>

Krigsfångar enligt Tredje Genevekonventionen
<http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=1048>

FN konventioner och kommentarer

Internationell konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (IKMPR)
http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/060505/fa60247e4d4729d44afe2354639cc316/Konventionen%20om%20medb%20och%20pol%20r%e4ttigheter.pdf

FN:s Allmänna Förklaring
http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?action=pod_show&id=71&module_instance=6

Tortyrkonventionen

http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/071112/971065842a9805510619b4af5b8c7961/CAT%20sv.pdf

FN:s Tortyrkommittén, CAT/C/48/Add.3. 29 Juni 2005

<http://www.state.gov/documents/organization/62175.pdf>

IKMPR, *General Comment No. 31*, 29 Mars 2004. CCPR/C/21/Rev.1/Add.13.

[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CCPR.C.21.Rev.1.Add.13.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CCPR.C.21.Rev.1.Add.13.En?Opendocument)